

**Національний університет
«Одеська юридична академія»
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

«Екстремальна та кризова психологія»

Освітня програма	Рівень вищої освіти	Форма навчання	Курс вивчення	Семестр вивчення	Кількість кредитів
Психологія	Перший (бакалаврський) рівень	Денна	2	4	5

Викладачі навчальної дисципліни	<p style="text-align: center;">Лісовенко Анна Федорівна, старший викладач кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія» кандидат психологічних наук, вул. Академічна, 9, к. 24 ВК контактний телефон +38095-044-25-96 контактна електронна адреса: annafedorovna200884@gmail.com</p>
---------------------------------	--

Короткий опис навчальної дисципліни	«Екстремальна та кризова психологія» є вибіркоvim курсом професійної підготовки майбутніх бакалаврів – психологів, що спрямована на вивчення загальнопсихологічних закономірностей функціонування психіки і життєдіяльності індивіда в зоні граничних можливостей організму (особистості, групи, соціуму) при надзвичайних ситуаціях чи в умовах психологічної (соціальної) кризи.
-------------------------------------	--

Мета навчальної дисципліни	Метою навчальної дисципліни «Екстремальна та кризова психологія» є отримання студентами поглиблених знань, умінь і навичок в області психологічних аспектів екстремальних ситуацій та кризових станів у відповідності з сучасними науковими уявленнями. Опанування знань і навичок складає важливу умову для кваліфікованого вирішення фахівцем-психологом широкого спектру завдань в різних напружених, екстремальних та кризових ситуаціях.
----------------------------	---

Мова викладання	Українська
-----------------	------------

Навчальне навантаження	Лекції, год.	Практичні заняття, год.	Самостійна робота, год.	Обсяг, кредити ЄКТС
Денна форма	32	38	80	150

Зв'язок з програмними результатами навчання	
Шифр програмного РН	Результати навчання цієї навчальної дисципліни деталізують такі програмні результати навчання :
ПРНУ02	Самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.
ПРНУ04	Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.
ПРНУ06	Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
ПРНА04	Вживати ефективних заходів збереження здоров'я (власного й навколишніх) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.
ПРНК03	Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.
ПРНК05	Демонструвати навички командної роботи та ефективно виконувати різні ролі в команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.
ПРН302	Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань, в тому числі в нетипових, складних та екстремальних умовах.

Результати навчання			
Символ ПРН	Після успішного завершення курсу цієї навчальної здобувач вищої освіти буде:	Методи викладання і навчання	Методи оцінювання досягнення ПРН
ПРНУ02 ПРНА04 ПРНУ06	Аналізувати психічні процеси та стани особистості, дотримуючись певного методологічного підходу до психологічного дослідження	Лекції, семінари, самостійне навчання	Усна презентація, письмове узагальнення

ПРНУ02 ПРНК05 ПРНА04 ПРНК03 ПРН302	Досліджувати психологічний вплив різноманітних стрес-факторів повсякденної та службової діяльності	Лекції, семінари, самостійне навчання, кейс-метод	Усна презентація
ПРНУ02 ПРНК03 ПРНА04 ПРН302	Визначити чинники та причини основних функціональних порушень психічної сфери осіб, що перебувають в екстремальних і кризових ситуаціях та у персоналу в процесі службової діяльності	Лекції, семінари, самостійне навчання Індивідуальна робота під керівництвом викладача	Індивідуальне завдання
ПРНУ04 ПРНУ06 ПРНК03 ПРНК05 ПРН302	Робити діагностику, профілактику та корекцію негативних психічних станів, які виникають під впливом ризиконебезпечних чи кризових ситуацій у повсякденній та службовій діяльності	Лекції, семінари, самостійне навчання Індивідуальна робота під керівництвом викладача	Усна презентація
ПРНК03 ПРНУ04 ПРНУ06	Надавати екстрену психологічну допомогу потерпілим в екстремальних ситуаціях та працівникам, які зазнали дії сильних психотравмуючих впливів при виконанні професійних обов'язків	Лекції, семінари, самостійне навчання	Усна презентація, письмове узагальнення

Зміст навчання			
Тема за п/п	Назва теми	Посилання на ПРН модуля	Л/ПЗ/СРЗ, год. (денна ф/н)
Тема 1.	Предмет, задачі та методи екстремальної психології. Типи та види екстремальних ситуацій.	ПРНА04 ПРНУ02 ПРНК05	2/4/5
Тема 2.	Психогенний характер екстремальних ситуацій. Екстремальні чинники психогенного ризику	ПРНУ02 ПРНА04 ПРН302	2/2/5
Тема 3.	Особливості психічної діяльності людини в екстремальній ситуації. Специфічні прояви екстремальної поведінки.	ПРНУ04 ПРНУ06 ПРНА04 ПРН302	2/4/5
Тема 4.	Зміни міжособистісних стосунків та способи управління масовою свідомістю в екстремальних та кризових умовах	ПРНА04 ПРНК05 ПРНК03	2/2/5
Тема 5-6	Управління мотивацією в процесі екстремальної професійної діяльності. Способи підвищення стресової витривалості працівників ДСНС України.	ПРНУ02 ПРНК05 ПРНК03 ПРН302	4/4/10
Тема 7-8	Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації.	ПРНУ04 ПРНУ06 ПРНА04 ПРНК03 ПРНК05	4/4/10
Тема 9.	Методологічні основи та система принципів кризової психології	ПРНА04 ПРНУ02 ПРН302	2/2/5
Тема 10.	Криза як феномен внутрішнього світу	ПРНК04	2/4/5

	людини і ключовий момент її розвитку.	ПРНА04	
Тема 11	Методичний арсенал психологічних засобів корекції кризових станів особистості	ПРНУ04 ПРНУ06 ПРН302	2/2/5
Тема 12	Психологічна допомога в умовах втрати особистісної цілісності (при спробах суїциду)	ПРНА04 ПРНК03 ПРНУ04 ПРНУ06	2/2/5
Тема 13	Особливості надання психологічної допомоги людині, яка перебуває в алкогольному або наркотичному стані	ПРНА04 ПРНК03 ПРНУ04 ПРНУ06	2/2/5
Тема 14	Основні аспекти переживання горя (при втраті близьких)	ПРНА04 ПРНК03 ПРНУ04 ПРНУ06	2/2/5
Тема 15-16	Надання психологічної допомоги дітям з психотравмою, з реакціями страху та фобіями	ПРНА04 ПРНК03 ПРНУ04 ПРНУ06	4/4/10

Список основної літератури	<ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: Методичний посібник / [За загальною редакцією З. Г.Кісарчук]. – Київ 2015. – 170 с. 2. Екстремальна психологія: Підручник / За заг. ред. проф. О.В. Тімченка - К.: ТОВ «Август Трейд», 2007. - 502 с. 3. Миронець С.М., Тімченко О.В. Негативні психічні стани рятувальників в умовах надзвичайної ситуації: Монографія. - К.: ТОВ "Видавництво "Консультант", 2008. - 232 с. 4. Лебедев Д.В., Лебедева С.Ю., Назаров О.О., Оніщенко Н.В., Садковий В.П., Тімченко О.В. Соціально-психологічні детермінанти помилкових дій у професійній діяльності фахівців водозахисних формувань аварійно-рятувальних підрозділів МНС України: Монографія. - Х.: УЦЗУ, 2009. - 216 с. 5. Кризова психологія: Навчальний посібник /За заг. ред. проф. О.В. Тімченка. – Х.: НУЦЗУ, 2010. - 401 с. 6. Олійников О.А., Оніщенко Н.В., Тімченко О.В., Тітаренко Д.С., Христенко В.Є. Особливості функціонування механізмів психологічного захисту у рятувальників в умовах екзистенціальної загрози: Монографія. – Х.: НУЦЗУ, 2011. - 151 с. 7. Актуальные проблемы кризисной психологии: Сб. научн. тр./ Отв.Ред. Л.А. Пергаменщик. — М.: НИО, 1999. —188 с. 8. Бурлачук Л.Ф., Коржова Е.Ю. Психология жизненных ситуаций. Учебное пособие. — М.: Российское педагогическое агентство, 1998. — 263с. 9. Василюк Ф.Е. Психология переживания (анализ преодоления критических ситуаций) — М.: Изд-во МГУ, 1984. 10. Василюк, Ф.Е. Переживание и молитва. Опыт общепсихологического исследования. — М.: Смысл, 2005. 11. Гурський В.Є., Лефтеров В.О. Професійно-психологічний розвиток працівників спецпідрозділів поліції імітаційними засобами: монографія / В.Є. Гурський, В.О. Лефтеров. – Одеса: Видавничий дом «Гельветика», 2017. – 164 с. 12. Долинська Л. В. Психологія конфлікту : навч. посібник. - Київ : Каравела, 2016. - 304 с.
-----------------------------------	---

13. Кокурин А. Психологическое обеспечение экстремальной деятельности / Кокурин А. // Развитие личности. - 2004. — № 4. – С. 190-204.
14. Короленко Ц. П. Психофизиология человека в экстремальных условиях / Ц. П. Короленко. - Л.: Медицина, 1978. - 271 с.
15. Корольчук М. С. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк. – К.: Никацентр, 2006. — 580 с.
16. Кризисные события и психологические проблемы человека / Под. ред. Пергаменщика Л.А.—Мн.: НИО, 1997. — 207 с.
17. Лефтеров В.О. Психологічні тренінгові технології в органах внутрішніх справ. Монографія: У 2-х т. – Т. I: Методологія психотренінгу та його використання у професійно-психологічному розвитку персоналу, задіяного в екстремальних видах діяльності. – Донецьк: ДЮІ, 2008. – 242 с. Т. II: Психотренінг в ОВС: практичний досвід, організація проведення та перспективи подальшого впровадження. – Донецьк: ДЮІ, 2008. – 286 с.
18. Лефтеров В.О., Тімченко О.В. Психологічні детермінанти загибелі та поранень працівників органів внутрішніх справ. – Монографія. – Донецьк: ДІВС МВС України, 2002. – 324 с.
19. Лісовенко А. Ф. Індивідуально-психологічні особливості переживання почуття заздрощів [Текст]: дис... канд. психол. наук: 19.00.01 - загальна психологія, історія психології / А. Ф. Лісовенко, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Одеса, 2018. 258 арк.
20. Сервачак О.В. Психологія проведення масових спортивних заходів на великих стадіонах : монографія / О.В. Сервачак, В.О. Лефтеров. – Одеса : Фенікс, 2018. – 254 с.
21. Смирнов Б.А., Долгополова Е.В. Психология деятельности в экстремальных ситуациях. Х.: Изд-во Гуманитарный Центр, 2007, - 276 с.
22. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій (2019).- Практичний посібник / за наук. ред. Т.М.Титаренко/ НАПН України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. – 220 с. // <https://www.academia.edu/40028931/>
23. Столяренко А.М. Экстремальная психопедагогика. Учеб.пособие для вузов. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002, - 607 с.
24. Тарабрина Н.В. Практикум по психологии посттравматического стресса. — СПб.: Питер, 2001. —272 с.
25. Титаренко Т. М. Испытание кризисом: Одиссея преодоления. – Изд. 2-е, испр. – М.: «Когито-Центр», 2010. – 304 с.
26. Титаренко Т.М. (2019). Відновлення особистості після травматизації: технологічний підхід // Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій // НАПН України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019 // <https://www.academia.edu/40028931/>
27. Титаренко Т. М. (2019). Соціально-психологічний супровід як спосіб полегшення переходу від війни до миру // Дев'яті Сіверянські соціально-психологічні читання : матеріали Міжнародної наукової конференції (30 листопада 2018 року, м. Чернігів) – Чернігів : НУ «ЧК» імені Т. Г. Шевченка. – С. 347–350 // <https://www.academia.edu/38117873/C>
28. Титаренко Т. М. (2019). Технології відновлення психологічного здоров'я особистості в умовах війни: комплексний підхід // Наукові

	<p>студії із соціальної та політичної психології. .- № 42 (45).- https://www.academia.edu/40462954/</p> <p>29. Титаренко Т.М. (2018). Соціально-психологічна реабілітація особистості: етапи, технології, техніки // Наукові студії з соціальної та політичної психології.- № 41 (44).- с. 157-167 // http://lib.iitta.gov.ua/713738/</p> <p>30. Титаренко Т.М. (2018). Способи підвищення психологічного благополуччя особистості, що пережила травму // Психологія: теорія і практика: збірник наукових праць – Випуск 1 (1). –С.112-119 // http://lib.iitta.gov.ua/713195/</p> <p>31. Титаренко Т.М. Теоретико-методологічні засади соціально-психологічної реабілітації особистості в умовах пролонгованої травматизації // Наукові студії із соціальної та політичної психології : зб. статей / НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології – К. : Міленіум, 2017. – Вип.39 (42).- С. 39-50. http://lib.iitta.gov.ua/710465/</p> <p>32. Прохоров А. О. Технологии психической саморегуляции. - Харьков : Гуманитарный Центр, 2017. - 360 с.</p> <p>33. Хинш Р. Уверенность в себе. Практическое руководство по тренингу : пер. с нем.. - Харьков : Гуманитарный Центр, 2018. - 160 с.</p> <p>34. Купер Л. Кэри Организационный стресс: теории, исследования и практическое применение. - Харьков : Гуманитарный Центр, 2007. - 336 с.</p> <p>35. Орсильо С. М. Осознанность или тревога. Перестань беспокоиться и верни себе свою жизнь : пер. с англ.. - Харьков : Гуманитарный Центр, 2019. - 364 с.</p> <p>Електронні ресурси:</p> <p>1. Архив психологической учебной и научной литературы My Word.ru [Електронний ресурс] - Режим доступа: http://psylib.myword.ru/index.php?automodule=downloads – Назва з екрану.</p> <p>2. «Антистресс» [Електронний ресурс] - Режим доступа: http://marks.on.ufanet.ru – Назва з екрану.</p> <p>3. Библиотека с книгами по психологии [Електронний ресурс] - Режим доступа: http://psychologylib.ru/books/index.shtml – Назва з екрану.</p> <p>4. Загальна психологія - Максименко С.Д. [Електронний ресурс] - Режим доступа: http://studentbooks.com.ua/content/view/1264/1/ – Назва з екрану.</p> <p>5. Практическая психология. Книги [Електронний ресурс] – Режим доступа: https://www.koob.ru/practic_psychology/ – Назва з екрану.</p> <p>6. «Психея» [Електронний ресурс] - Режим доступа: http://www.psycheya.ru – Назва з екрану.</p> <p>7. Психологическая библиотека ВООКАР [Електронний ресурс] - Режим доступа: http://www.bookap.info/ – Назва з екрану.</p> <p>8. Психологическая библиотека Киевского Фонда содействия развитию психической культуры PSYLIB = Самопознание и саморазвитие [Електронний ресурс] - Режим доступа: http://psylib.kiev.ua/ – Назва з екрану.</p>
--	--

Дотримання вимог академічної доброчесності	Відповідно до Закону України “Про освіту” академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів
--	--

	<p>навчання та/або наукових (творчих) досягнень.</p> <p>Дотримання академічної доброчесності передбачає:</p> <p>самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);</p> <p>посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;</p> <p>дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;</p> <p>надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.</p> <p>Основні засади дотримання академічної доброчесності в НУ "ОЮА" визначено у Положенні про дотримання академічної доброчесності в НУ "ОЮА" https://www.onua.edu.ua/ua/doc-education-ukr/4519-polozhennya-pro-dotrimannya-akademichnoji-dobrochesnosti-v-nu-oyua</p>
--	---

Оцінювання	
Вид оцінювання	%
Поточний контроль, разом, у т.ч.:	50
• доповіді та повідомлення на семінарах	25
• виконання письмових індивідуальних завдань, рефератів, контрольних робіт	15
• опитування на семінарських заняттях	10
Підсумковий контроль, разом, у т.ч.:	50
• письмова компонента	25
• усна компонента	25

Шкала оцінювання		
Оцінка	Бали	Опис
A	90-100	Відмінно
B	82-89	Добре
C	75-81	Добре
D	67-74	Задовільно
E	60-66	Задовільно (достатньо)
Fx	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Вимоги викладача: вимоги до відвідування занять	Регулярне відвідування лекційних та практичних занять, попереднє ознайомлення з рекомендованою літературою. Підготовка рефератів та доповідей за темами навчальної дисципліни. Поведінка в аудиторії повинна відповідати загальним вимогам ділової та наукової етики.
---	---

